

AIÜB-V-2/2010.
(AIÜB-V-2/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

**az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága
Az országgyűlési képviselők számának csökkentéséhez szükséges
választójogi reformot előkészítő albizottságának
2010. szeptember 29-én, szerdán 10 órakor
az Országház főemelet 64. számú tanácstermében
megtartott üléséről**

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>A választási rendszer kérdéseinek megtárgyalása</i>	6

Napirendi javaslat

1. A választási rendszer kérdéseinek megtárgyalása

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Salamon László** (KDNP), az albizottság elnöke

Dr. Gyüre Csaba (Jobbik)

Dr. Horváth Zsolt (Fidesz)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Vitányi István (Fidesz) dr. Horváth Zsoltnak (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászóló

Karácsony Gergely képviselő (LMP)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 03 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. SALAMON LÁSZLÓ (KDNP), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Szeretettel köszöntöm a megjelent tagokat. Az ülésünket megnyitom.

Mielőtt a napirendet megállapítanánk, tájékoztatom a bizottságot, hogy Lamperth Mónika, a Magyar Szocialista Párt részéről jelezte, hogy tekintettel arra, hogy az ülés korábban kitűzött időpontja nem olyan régen megváltozott, a körülményei nem teszik lehetővé, egyéb közéleti természetű elfoglaltsága – hogy pontos legyek – nem teszi lehetővé, hogy a bizottsági ülésen megjelenjen, és kérte, hogy ezt a bizottsággal is közöljem. Ennek természetesen eleget teszek.

Megelőlegezve kicsit a téma érdemét, ugye a napirendi javaslatunk a választási rendszer kérdéseinek megtárgyalása, és mivel két törvényjavaslat van itt a bizottság előtt, és az egyik a Szocialista Párt törvényjavaslata, eleve úgy fogok a napirendre javaslatot tenni, hogy a napirendet ma ne zárjuk le, tehát adjunk lehetőséget a Magyar Szocialista Pártnak, hogy a legközelebbi ülésen a saját álláspontját kifejthesse.

A helyettesítés rendjét annyiban rögzítem, hogy Vitányi István képviselő urat Horváth Zsolt helyettesíti. Más helyettesítés nincs. Megállapítom, hogy az albizottság határozatképes.

A napirendi javaslatot az írásbelivel egyezően tartom fenn, tehát a választási rendszer kérdésének a megtárgyalását javaslom napirendre venni. Kérem szépen az albizottság állásfoglalását, támogattja-e a napirendet. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy az albizottság egyhangúlag elfogadta a napirendet.

A napirend kapcsán szándékosan nem akartam hosszas felvezetővel terhelni a bizottság tagjait, annyit, hogy ugye a legutóbbi ülésen, az első ülésünkön abban állapodtunk meg, hogy mindegyik frakció benyújtja a koncepcionális elképzeléseit a *(Karácsony Gergely érkezik az ülésterembe.)* – tessék helyet foglalni! – választási rendszer reformjával kapcsolatosan, és ennek a koncepciónak az ismeretében az én kötelezettségem volt szeptember 20-ig egy problémaleltárt összeállítani. Most minden fogadkozás ellenére - az ülésen többen is fogadkoztak vagy jelezték, hogyha jól emlékszem, hogy be fognak nyújtani koncepciót - külön senki nem nyújtott be koncepciót. Marad tehát tárgyalási anyagként részben a Magyar Szocialista Párt képviselői által képviselői indítványként benyújtott törvényjavaslat, illetve a Fidesz-Kereszténydemokrata Néppárt képviselői által benyújtott önálló indítvány, törvényjavaslat, illetve ehhez én a Kereszténydemokrata Néppárt képviselőjében észrevételeket terjesztettem elő, melyet képviselőtársaim szintén megkaptak.

Tehát ilyen értelemben három anyagról beszélhetünk, és e három anyagnak az ismeretében állítottam össze a problémaleltárt, amit szintén megkaptak képviselőtársaim. Nagyjából öt nagy kérdéscsoportról lehet beszélni vagy kisebb-nagyobb kérdéscsoportokról.

Az első a választási rendszer kérdése. Idekapcsoltan az a probléma, hogy vegyes vagy arányos választási rendszert akarunk. Tudniillik, az elméletileg létező harmadik lehetőséget, hogy csak többségi legyen a rendszer, senki nem javasolja.

Felmerül az érvényességi küszöb kérdése abból az okból, mert a Szocialista Párt elemzésének a javaslatából az következik, hogy a Szocialista Párt nem számol érvényességi küszöbvel, tehát nincs olyan rendelkezés, miszerint a választás érvényességéhez a választók valamilyen számú részvétele kellene a szocialista javaslat szerint, míg a Fidesz szerint van, tehát itt van egy ütközés, és már csak ebből is következik az egy- vagy kétfordulóság kérdése. De a kétfordulóságot magam, a KDNP nevében mint újragondolandó vagy végiggondolandó kérdést felvettem.

A második kérdéscsoport a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviselőjének szabályozása lenne, ami ma már nem kerülne sorra.

A harmadik a listás mandátumszerzés szabálya, ahol az egyes javaslatokat tekintve különbség van a mandátumkiosztás matematikai módszere között, illetőleg a töredékszavazatok beszámításának a módja tekintetében.

A negyedik kérdéskör. Hát az nem kérdéskör, az egy külön kérdés, a bejutási vagy mandátumszerzési küszöb szabályozásának a kérdése. Most, ha jól emlékszem, a Szocialista Pártnak mintha nem lenne erre..., de nem, bocsánat, megvan a különbség. Mind a két párt javaslata tartalmaz a bejutási küszöbre vonatkozóan, mégpedig – azt hiszem – alapszabályában azonos rendelkezést, az eltérés a közös, illetve a kapcsolt listák tekintetében a pártokra való vetítés szabályai, tehát egy részkérdést illetően van.

Utolsóként javasolnám megtárgyalni a választási reform következően szükséges eljárási szabályai módosításának a végiggondolását. Azért utoljára, mert annak akkor van értelme, hogyha eldőlték az úgymond anyagi, választójogi kérdések. Hiszen annak függvényében merülnek fel vagy nem merülnek fel eljárási kérdések.

(Az elnök jegyzőkönyvön kívüli kérdést tesz fel Karácsony Gergelynek.)

Jó, ennek semmi akadálya nincs, akkor tisztázzuk. Rögzítjük, hogy az ülésen megjelent Karácsony Gergely mint a Lehet Más a Politika képviselőcsoportjának szakértője. A szakértők részvételéről egyébként a Házsabály akként rendelkezik, hogy a bizottság egyedileg ad szót és szótöbbséggel, én egyelőre azt javaslom, hogy ezt most értelmezzük úgy, hogyha a képviselő-szakértő úr is szót kér, akkor szót adok. Erre, ha megengedik, rögtön kérek egy visszajelzést. *(A jelenlévő képviselők bólogatnak.)* Köszönöm szépen. A bizottság így döntött, gyakorlatilag a képviselő úr tanácskozási joggal tud részt venni szakértőként a bizottság munkájában.

A választási rendszer kérdéseinek megtárgyalása

Nos, hát ennyit. És akkor tulajdonképpen a választási rendszer kérdésében megnyitom a vitát az elfogadott napirend szerint. Tehát annyit még, mert nem volt itt a szakértő úr, abban állapotunk meg, hogy mivel Lamperth Mónika kimentette magát, és menthetőnek gondoljuk az indokot, megállapodtam vele, és a bizottság ezt most magáévá tette, hogy nem zárjuk ma le ezt a napirendet, tehát mindenképpen módot adunk a Szocialista Pártnak, hogy a legközelebbi ülésen a választási rendszer kérdéseiben ő is el tudja mondani a véleményét.

Nos, kérném szépen, még talán annyit engedjenek meg, ennél a kérdésnél mutatkozik a legnagyobb különbség a két letett javaslat között: a Szocialista Párt javaslata egy arányos rendszer mellett áll, a Fidesz-KDNP-s javaslat egy vegyes rendszer mellett áll, és az én észrevételem is, amit a KDNP nevében tettem, ennek a vegyes rendszernek a fenntartása mellett érvel.

Ki kíván hozzászólni? Gyüre Csaba!

DR. GYÜRE CSABA (Jobbik): Köszönöm szépen a szót. Az elmúlt húsz év egyértelműen azt bizonyította, hogy ez eddigi választási rendszer alapjaiban jól vizsgázott, tehát a vegyes rendszer is. De ami a legfontosabb, a Jobbik egyértelműen amelletttör lándzsát, hogy ennek az új választójogi törvénynek elsősorban az arányosságot kell tükröznie.

Az elmúlt héten vettem részt Balsay úrral egy spanyolországi munkalátogatáson, ahol volt szerencsénk találkozni a legnagyobb alkotmányjogászokkal, illetve az alkotmánybíróság vezetőjével, a legfelsőbb bíróság vezetőjével, a szenátus alkotmányügyi bizottságával, az alsóház alkotmányügyi bizottságával, és nagyon sokat beszélgettünk az új alkotmányozásról, illetve a magyarországi választójogi rendszernek a reformjáról, és gyakorlatilag, tehát baráti jó tanácsként a spanyolok is ezt mondták el nekünk, hogyha olyan új alkotmányt akarunk elfogadni Magyarországon, amely konszenzusra épül, és hosszú távon gondolkozunk, márpedig egyértelműen erre kell törekednünk, akkor a legfontosabb, a legalapvetőbb az, hogy demokratikus választások legyenek az országban, és tudjuk ezt biztosítani. Ennek pedig egyik

legalapvetőbb kritériuma, hogy a választási rendszer olyan legyen, amelyik tükrözi a választók akaratát, ebben pedig az elsődleges és legfontosabb kérdés az arányosság.

Tehát mi e tekintetben mindenféleképpen erre helyezzük a hangsúlyt, hiszen az arányos választói rendszer az, amely tulajdonképpen a választói akaratot hűen tükrözi. Ha az ember egy kicsit a jogtörténettel is akar foglalkozni, valamikor a XIX. században volt egy olyan választás Franciaországban, ahol elsődlegesen nem az arányosság érvényesült, a választójogi rendszerben nem arányos rendszer volt, és akkor előfordulhatott az az extrém eset, hogy egy olyan párt, amelyik 40 százalékot ért el a választásokon, gyakorlatilag nem tudott a francia nemzetgyűlésbe képviselőt küldeni, mert mindenütt egy picivel vesztett csak minden egyes képviselője, és így gyakorlatilag az ország 40 százalékának nem volt képvisellete. Hiába értek el 40 százalékot.

Tehát ez is azt bizonyítja, hogy egy valós, demokratikus jogállamban az arányosság a legfontosabb kérdés. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Igen! Horváth Zsolt!

DR. HORVÁTH ZSOLT (Fidesz): Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Az

előző felvetésre csak egy kiegészítés, szerintem a vegyes választási rendszer nem jelenti az aránytalanságot semmilyen formában, úgyhogy szerintem ezt érdemes leszögezni. Valóban lehetnek olyan rendszerek, a vegyes rendszeren belül is, amelyek kifejezett aránytalanságot tükröznek az eredményt tekintve. De szerintem a magyar választójogi rendszer az eddig sem ezt tükrözte. A mostani 2010-es választásból sem vezethető le ez a dolog, hogy bármilyen formában aránytalanság történt volna. Bár persze vannak extrém esetek, de ha csak a saját egyéni választókerületi eredményemet nézem, az szinte pontosan tükrözi azt, ami egyébként a parlamenti arányszám is lett. És ezzel szerintem jó néhány képviselőtársam így van. De nem ezt akartam erősíteni, inkább azt, hogy én azt gondolom, hogy a helyes irány valóban a vegyes választási rendszer fenntartása lenne, de ezen, az én meglátásom szerint is kell változtatni. Egyrészt a korábbi tapasztalatok alapján, másrészt pedig figyelembe kell vennünk azt, hogy arról már született döntés, hogy a következő időszakban legfeljebb 200 fő lesz az országgyűlési képviselők száma. Ennek megfelelően a jelenlegi rendszer semmilyen formában nem maradhat fenn, hiszen nem lehet így levétíteni ezt.

Elnök úr is elmondta, hogy az eddig benyújtott javaslatok is két irányba mentek el. Én is szeretném jelezni, hogy ahogy elnök úr is tette, a Fidesz-KDNP javaslatához szeretnék észrevételeket tenni majd, de ezért is örülök annak, hogy a mai ülésen nem zárjuk le ezt a kérdéskört, így lesz lehetőségem arra, hogy a következő ülés előtt már be tudjam nyújtani ezeket az észrevételeket, és itt fogom megtenni mindenki számára láthatóan ezeket a javaslatokat az országgyűlési választásokkal kapcsolatban.

A másik, amit én szintén nagyon fontos dolognak tartok, az a Magyarországon lévő kisebbségek parlamenti képviseletének megjelenítése. Az én meglátásom szerint ez már most áttörés, egyáltalán, hogy hosszú évek után most valóban már nemcsak beszélni fogunk róla, hanem arra készülünk, hogy megvalósítsuk ezt. Arra is szeretném felhívni a figyelmet, hogy a jelenlegi általános döntésünk alapján legfeljebb 13 fő lehet majd a kisebbségek képviseletében a parlament tagja.

Én azt gondolom, hogy nekünk egyetlen felelősségünk van e tekintetben, hogy ezt a legfeljebb 13 fős keretet a lehető legnagyobb létszámban tudjuk feltölteni. Tehát nem fogunk jó szabályozást hozni akkor, hogyha megnyitjuk a kisebbségek előtt a parlamenti képviselet lehetőségét, és egy olyan szabályozást hozunk majd, amelynek az lesz az eredménye a jó szándékunk mellett is, hogy adott esetben a csak Magyarországon bejegyzett kisebbségek -

mert leginkább erről van szó, a fogalmat pontosan használva - közül csak kevésnek adatik meg az a lehetősége, hogy ezt az elképzelést mandátum szerint a gyakorlatban is valóra váltsa. Tehát nekünk e tekintetben az én meglátásom szerint a legnagyobb feladatunk az, hogy egy olyan szabályozási rendszert alakítsunk ki, amely minden kisebbség számára ugyanazokat a lehetőségeket adja meg, ugyanakkor a gyakorlati megvalósulása azt jelenti, hogy arányaiban tekintve, nyilván egy mérőszám alapján úgy tudjuk odaadni számukra ezt a lehetőséget, a 13 mandátum kapcsán, hogy valóban ez egy ténylegesen feltöltött létszám lehessen, hiszen előfordulhat az, ha valaki modellezi az elméletet a gyakorlatban, hogy ebből a 13-ból egy vagy kettő, legfeljebb három mandátumot tudunk kiosztani. Az én meglátásom szerint akkor nem értük el a célunkat, akkor nem jó szabályozást hoztunk. Szerintem van három elv...

ELNÖK: Elnézést kérek, csak a nemzeti és etnikai kisebbségek képviselőjét egy külön napirendnek gondolom. Tehát nyilván az, hogy elvi szinten ezt képviselő úr elmondta, ez fontos, és mondjuk össze is függ idáig a választási rendszerrel, de nem javaslom, hogy most abba belebocsátkozzunk, mert ez az összesítő leltár, talán nem mondtam, én vagyok a hibás, ez egyben egy napirendi ütemezés lesz. Tehát azt gondolom, hogy a jövő ülésen visszahozzuk ezt a napirendet, hogy a Szocialista Párt is kifejthesse a véleményét, és bármi is az eredmény, akár van megállapodás köztünk, akár nem, napirendre javaslom külön az egész kisebbségi problémakörnek a – hogy így mondjam – részleteiben történő áttekintését. Parancsoljon képviselő úr, folytassa!

DR. HORVÁTH ZSOLT (Fidesz): Be is fejezem, elnök úr, azonnal. Tehát az én meglátásom szerint, csak azt akartam erősíteni, hogy nagyon jó, hogy ezzel foglalkozunk. Az is nagyon jó, hogy lesz ilyen szabály, hiszen talán ez már nem akadályozható meg, meg nem lesz akadálya ennek semmilyen formában, viszont törekednünk kell arra, hogy egy teljes szabályozást alkossunk úgy, hogy ez a gyakorlatban is jól valósuljon meg.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Tessék! Karácsony Gergely!

KARÁCSONY GERGELY képviselő (LMP): Köszönöm szépen a szót, és köszönöm, hogy így befogadott a bizottság, nem kell külön mindig szavazni arról, hogy beszélhessek. Ugye kis frakcióban vagyunk, úgyhogy meg kell osztani a munkaterheket. Schiffer András éppen most az alkotmány-előkészítő bizottságban van, és az a szereposztás, hogy választási reformügyekben én vigyem a szót az LMP nevében.

Nyilván kétségtelen, hogy a legfajsúlyosabb kérdés a választási rendszer kérdése. Ugyanakkor persze a részletek is különösen fontosak, hiszen lehet arányosnak tűnő rendszert úgy összehozni, hogy az valójában aránytalanabb legyen, mint bizonyos vegyes rendszerek. Tehát a részletek is alapvetően fontosak lehetnek ebben a kérdésben is. Illetve meg kell néznünk azt a környezetet, ahol ez a rendszer működik. Nyilván egy tökéletes rendszer is lehet tökéletlen, hogyha nem ahhoz a politikai intézményrendszerhez, ahhoz a politikai kultúrához illeszkedik, amiben létrehozták.

Azt gondolom, hogy Magyarországon a vegyes választási rendszer alapvetően a legfontosabb kérdésekben jól működött. Néhány nagyon fontos korrekció azonban szükségesnek tűnik, ami a rendszer alapvető jellegét illeti. Hogyha a politikai kultúra felől közelítünk és próbáljuk modellezni azt a hatást, amit mondjuk, a magyar demokrácia hatékonysága szempontjából hasznosnak gondolunk, akkor én három dolgot szeretnék felvetni. Az egyik az, hogy valóban az arányosságunk van egy – ha úgy tetszik – önértéke a demokráciában. A legtöbb választási reform világszerte az arányosítás jegyében zajlik. Néhány kivételt lehetne mondani, mondjuk Olaszországban, ahol az arányos és a vegyes

rendszer között éppen úgy limbóhintáznak a pártok, ahogy éppen a politikai érdekük diktálja, de a legtöbb választási reform, ami sikeres volt, az mind az arányosítás irányába ment, vagy többségi rendszert váltott fel vegyessel vagy pedig vegyes rendszert arányossal.

Ha úgy tetszik, ez a nemzetközi trend, amihez talán érdemes valamilyen módon viszonyulnunk. Tehát én azt gondolom, hogy érdemes olyan új választójogi törvényt csinálnunk, ami arányosabb, mint a jelenlegi, ami tulajdonképpen egy mérsékelt aránytalan rendszerként van számon tartva a nemzetközi szakirodalomban. Ennek azonban nem feltétlenül a rendszernek a vegyes jellege ad okot, hanem én a legfontosabb problémának azt látom, hogy a rendszer arányos ága, a megyei listák ága, az valójában nem tölti be az eredeti hivatását. Tehát a magyar választási rendszernek a listássága majdnem annyira aránytalan, mint az egyéni, egyszerűen azért, mert ugye megyei mandátumkiosztás miatt olyan magasak az implicit küszöbök, hogy tíz százalékos eredmény alatt nem nagyon lehet mandátumhoz jutni.

Tehát az egyik szempont szerint, ami hasznos lenne a magyar demokrácia hosszabb távú perspektívái szempontjából, hogy egy kicsit arányosítsunk a rendszeren, függetlenül attól, hogy egyébként megtartjuk-e a vegyes szisztémát, vagy esetleg egy arányos listás rendszert alakítunk ki.

Ezt miért tartanám fontosnak? Azt gondolom, hogy a magyar politikai kultúra túlságosan egy ilyen fekete-fehér politikai képletet hozott létre, a magyar politikai verseny túlságosan konfliktusokkal terhelt és egy - főleg, hogyha a nemzeti, etnikai kisebbségek képviselőit be akarjuk emelni ebbe az arénába, akkor szerintem ezen érdemes lenne változtatnunk, hiszen az nagyon éles kérdéseket vet fel, hogy - ilyen, nagyon konfrontatív politikai mezőben 13 etnikai kisebbség dönthet, mondjuk, egy miniszterelnök sorsáról, ez nem biztos, hogy a legszerencsésebb. Ha egy kicsit tudjuk oldani az arányosítás révén, több konszenzuskényszert viszünk be a rendszerbe, akkor talán az etnikai képviselet sem vet fel ilyen fontos aggályokat.

És egy harmadik szempont, a pártosság, tehát a politikai kultúrának a pártossága és talán túlságosan erőteljes. Láthatóan a szavazók úgy szocializálódtak az elmúlt időszakban részben a pártverseny logikája, meg az intézményrendszer logikája révén, hogy túlságosan kevés figyelmet szentelnek az egyes jelöltekre. Tulajdonképpen az, hogy kiből lesz képviselő, a választási rendszer nagyon kevés lehetőséget ad arra, hogy a választók közvetlenül befolyásolják a személyes kiválasztást, és valami olyan típusú technikák lehetnének szerencsések, amelyek nemcsak a pártok közötti választást, hanem esetleg a pártok egyes jelöltjei közötti személyi preferenciák kifejezését is lehetővé teszik.

Tehát ez az a környezet, amiben én elhelyezem ezt az egész kérdést, amiben valóban a legélesebb kérdésként a vegyes vagy arányos rendszer merül föl, de lehet, hogy vannak ennél fontosabb kérdések, amelyek részletkérdésnek tűnnek, de valójában nagyobb hatással lehetnek a magyar politikai intézményrendszer működésére, mint önmagában ez az egyszerű kérdés, hogy vegyes vagy arányos rendszert akarunk, és itt jönnek a részletek.

Például a Szocialista Párt javaslata, ami ugye arányos rendszert alakítana ki, az tulajdonképpen nem lenne arányosabb rendszer, mint a Fidesz vegyes választási rendszeres javaslata, egyszerűen azért, mert megőrzi a megyei mandátumkiosztás rendszerét. Én utoljára májusban olvastam ezt a javaslatot, de azt hiszem, jól emlékszem, hogy ez így van, segítsenek, ha esetleg rosszul emlékszem. Én akkor csináltam egy mandátumszámítást mindkét javaslatra, a 2010-es eredményeket újraszámoltam egy becslés alapján, és nem volt érdemi különbség az arányosság tekintetében a két javaslat között, sőt a Szocialista Párt javaslata egy kicsit aránytalanabb eredményt hozott.

Én azt gondolom, hogy egy olyan arányos rendszert, ami csak a pártlistás rendszerben gondolkodik, nem biztos, hogy érdemes létrehozni, mert a vegyes rendszerek egyik legnagyobb erénye, hogy valami minimális módon mégis csak az egyéni képviselőkön

keresztül valamifajta személyi preferenciát is képes kifejezni. A listás rendszerek, a zártlistás rendszerek legnagyobb hátránya, hogy a pártközpontok döntenek el, hogy kikből lesznek képviselők, a szavazóknak nincsen befolyásuk a személyi preferenciák kifejezésére, pedig ez szerintem nagyon fontos lenne a magyar pártrendszernek, ennek a blokkszerű, ilyen falanszterszerű egységeinek a megbontására, hogy a személyi preferenciákat is ki tudják fejezni.

A másik technikai rész, amit említettem, ez a megyei listák rendszere, ez a magyar választási rendszer leggyengébb és legkevésbé átgondolt pontja. Én azt gondolom, hogy nem érdemes olyan választási rendszert csinálni, ami a listás szisztémában megőrzi ezt a megyei mandátumkiosztást, főleg akkor, hogyha csökkenteni akarjuk a parlament létszámát. Pedig, ha akarjuk, ha nem akarjuk, kénytelenek leszünk. Én a parlamentben többször elmondtam, hogy én ezt egy rossz logikának gondolom, hogy leverünk egy cölöpöt, hogy 200 főnél kevesebb képviselő lehet, és majd ehhez keressük a megoldásokat.

Azért is fontos a további részlet, hogy viszont a vegyes rendszer fő problémája az, hogy 200 fős parlamenttel nem lehet vegyes rendszert csinálni. Én nem tudom, mennyire gondolták át fideszes képviselőtársaim, de a fideszes javaslatban 90 egyéni választókerület van javaslatként megfogalmazva. Amivel csak az egyik probléma az, hogy akkor olyan nagyra nőnek az egyéni választókerületek, hogy tulajdonképpen az egész egy - hogy is mondjam? - alibi vagy ilyen placebo személyi képviseletet fog behozni a rendszerbe, mert senki nem fogja ismerni az egyéni képviselőjét. Most egy átlagos választókerületben 35-40 ezer választópolgár él, és az általam korábban - még előző életemben - végzett felmérések szerint a választók 25 százaléka ismeri az egyéni országgyűlési képviselőjét, tehát a túlnyomó többségnek fogalma sincs, hogy ki a képviselője, nyilván a jelöltek sem tudják felsorolni egy váltás esetében. Hogyha megduplázzuk a választókerületek nagyságát, akkor ez a szám még tovább fog csökkenni és valójában ugyanúgy pártalapon döntenek, minthogyha csak a logók lennének a szavazólapon, és nem lennének a személyek is.

A másik probléma az, hogy 90 egyéni mandátumot nem lehet szétosztani területileg arányos módon akkor, hogyha a közigazgatási határokat figyelembe vesszük. Márpedig Magyarországon a megyehatárokra, a megyerendszerre épül a közigazgatás, hogyha betartjuk a megyei határokat, és úgy osztjuk szét ezt a 90 mandátumot, akkor óriási lélekszámbeli különbségek lesznek az egyes választókerületek között akkor is, hogyha egyébként a megyéken belül darabra ugyanannyi választópolgár fog tartozni egy választókerülethez, és nyilván ezt sem lehet megoldani. Ez egy részletkérdésnek tűnik, de egyáltalán nem az. Én azért érvelnék mégis inkább az arányos rendszer mellett a vegyesel szemben, mert - még egyszer mondom - a vegyesnek számtalan előnye van, amit érdemes lenne megőrizni, mert egyszerűen 200 fős parlament esetében nem lehet jó vegyes rendszert csinálni. Nekem ez a határozott álláspontom. Vagy gondoljuk újra ezt a 200 főt, de mivel ez egy politikai tabu, bár a miniszterelnök azt mondta, hogy szeret tabukat döntögetni, én ezt a 200 fős tabut is szívesen megdönténém, de erre nem nagyon látok most lehetőséget, ezért én egy olyan arányos választási rendszer mellett érvelnék, ami más nemzetközi példákhoz hasonlóan a flexibilis listákhoz vagy pedig a luxemburgi és a svájci választási rendszerhez hasonló módon lehetőséget ad arra, hogy a szavazók ne csak egyszerűen a pártpreferenciáikat fejezzék ki, hanem ezzel együtt vagy ezzel párhuzamosan a személyi preferenciáikat is, akár úgy, hogy megosztják a szavazatokat a pártok például különböző jelöltjeik között. Vannak nemzetközi példák, az említett luxemburgi vagy svájci választási rendszer ilyen, de vannak arányos rendszerek is, ahol egy listán belül lehet a személyi preferenciákat kifejezni.

Én elnézést kérek amiatt, hogy mi még nem tettünk az asztalra egy koncepciót, igazság szerint még a belső, frakcióálláspontot nem sikerült megszereznem hozzá. Készült egy ilyen előterjesztés, csak mivel nem volt frakcióülésünk, nem tudtuk még megvitatni, de azt remélem, hogy a következő alkalommal meg tudom mutatni azt, hogy milyen az az

ideáltípusú választási rendszer, amit mi elképzelünk. De még egyszer mondom, nyitott az LMP a vegyes rendszer megtartása mellett is, csak a 200 fős plafon miatt ezt nem nagyon tartjuk technikailag jól megcsinálhatónak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Szeretném a bizottság hozzájárulását kérni ahhoz, hogy ebben a speciális helyzetben, hogy a KDNP-t egyedül képviselem, nincs alelnök, akinek át tudnám adni az ülés vezetését, hogy én is érdemben hozzászólhassak úgy, hogy egy kör után, mindig a kör végén. És mivel látom, hogy ezt mindenki támogatja, *(A képviselőknek nincs ellenvetése.)* élnek a lehetőséggel, ami egy kicsi válaszdadás is az elhangzottakra.

Arányos rendszer vagy vegyes rendszer. Hozzá kell tenni, ugye, hogy három rendszer létezik, a harmadik rendszer itt nincs napirenden, mert azt senki nem javasolja. A harmadik rendszer, ami történelmileg a legelső volt, a többségi rendszer, és hogy érthető legyen, a választópolgárok – a jegyzőkönyv nyilvánossága okán – biztos fogják ezt a vitát elemezni és érdekelni fogja őket, a többségi rendszer az egyéni választókerületi rendszer. Az a rendszer, amikor választókerületenként választanak, mondjuk jellemzően egy képviselőt. Zárójelben teszem hozzá, hogy léteznek olyan többségi rendszerek, ahol szintén a többségi elv alapján több képviselőt választanak. Ilyen egyéb iránt az önkormányzatoknál a régi nevén kislistás rendszer. Ez a dolog bonyolultabb része, most parlamenti választójogi reformban gondolkodunk, és a többségi rendszer alapvetően és jellemzően az, hogy egyéni választókerületben egyéni képviselőt választanak.

Az arányos rendszer pedig, hogy mondjam, egyszerű köznapi néven nevezve, a listás rendszer. A vegyes rendszer pedig a kettő párosítása. Tehát tegyük világossá, azt, hogy az egész ország csak egyéni választókerületi rendszer szerint választana, ahogy ez például Angliában van, ezt senki nem javasolja.

A konkuráló javaslat az, hogy legyen vagy tisztán listás rendszer és akkor nincs egyéni országgyűlési képviselő, egyéni választókerület és abban megválasztott egyéni képviselő, vagy legyen vegyes rendszer, amilyen például a mostani rendszer is.

És így tehát az álláspontok, Szocialista Párt: legyen csak listás rendszer. Ha jól értelmezem, Gyüre Csaba, a Jobbik képviselőjében is inkább emellett teszi le a voksot, a Lehet Más a Politika képviselője pedig elemzi a helyzetet. Maradjunk ennyiben. Mindkét rendszer előnyeit és hátrányait itt most kifejtette, és bizonyos gyakorlati megfontolások alapján talán az arányos rendszer felé mozdul el, Horváth Zsolt, a Fidesz képviselőjében a vegyes rendszer mellett érvel.

No, abba én nem akarok belebocsátkozni, mert ezt így szerintem valamennyien ismerjük, akik választójoggal foglalkoztunk, hogy elméleti értelemben mi az egyik és a másik rendszer előnye és hátránya is, mert ezt le kell szögezni, hogy mind a két rendszernek, a vegyes rendszernek is, így, bocsánat, kicsit máshogy közelítem meg a kérdést, mert ugye a vegyes rendszer már egy kompromisszum a választójog történetében. Először volt az Angliában kialakult egyéni választókerületekre épült rendszer. Annak mi volt a problémája? Azzal az volt a probléma, hogy a pártpreferenciákat nem arányosan tükrözte vissza. Hát lehet látni a 2010-es idejű választásból is, ha Magyarország csak 176 egyéni választókerületből állna, akkor ez azt jelentené, hogy a lakosság 52-53 százalékos szavazatával, a 176-ból 173, egy pártszövetség, a Fidesz-KDNP pártszövetség kezében lenne, és csak három mandátumot tudna szerezni a lakosságnak a másik 47 százalékának a szavazata.

Ugye ennek a rendszernek ez a gyengéje. Ezt egyébként döntésorientált rendszernek nevezik az angolok, mert azt mondják, hogy ez a rendszer viszont teljesen tiszta és világos helyzetet teremt a kormányzati hatalomnak. De a XIX. század második felében ezt a rendszert ezért kezdték nagyon erőteljesen kritizálni, és húsz évi küzdelem eredményeként juttattak egy másik rendszert, az arányos vagy listás rendszert győzelemre több, nyugat-európai országban. Azt mondták, hogy nem jó ez, hogy ilyen aránytalanság adódik, és hogy a pártok arányos

képviselétét a rendszer nem tudja tükrözni, hanem valósítsuk meg azt, hogy listák indulnak a választásokon, nem egyéni választókerületekben, hanem többmandátumos, nagy választókerületekben, és amilyen arányban esnek a szavazatok a pártlistákra, olyan arányban osztoznak a mandátumokon a pártok.

Ez volt a második alternatíva. Ennek a rendszernek ugye az a gyengéje szokott lenni, különösen akkor, ha nincs más korrekciós eszköz, hogy egy sokszínű országban – és általában az országok sokszínűek politikai értelemben is, meg természetesen egyébként is – rendkívül töredezett, rendkívül fragmentált képviselést biztosít, és az arányos rendszerrel sokkal nehezebb a kormányzókéesség létrejötte. Ez egyébként, hogyha most a mai magyar viszonyokat nézzük, azért nem áll, mert annyira jellegzetes politikai szituáció alakult ki, hogy az arányos rendszernek per pillanat a hátrányai nem igazán bukkannának elő, de én azt gondolom, gyorsan hozzáteszem, hogy nyilvánvalóan egy választási rendszer nem igazodhat a pillanatnyi politikai aktualitáshoz. Ezért is vetem majd föl, hogy gondoljuk meg a kétfordulós rendszert is, mert lehet, hogy ma értelmetlen, én ezt el is ismerem, funkciótlan, de nem biztos, hogy örökké ilyen pártviszonyok vannak. Meg, ha akárcsak egyik oldalon kialakulnak egymással versengő pártok, akkor ott máris lehet még így is funkciója. De bocsánat, most nem akarok az egy- vagy kétfordulósra áttérni, hanem, tehát elmondtam, hogy az arányos rendszernek mi az általános gyengéje, amit nem mi mondunk, ez nem KDNP-s vélemény, hanem az alkotmányjog művelőinek szerte a világon egyetemes véleménye.

Tehát, amikor én most szembeállítottam a két rendszer előnyeit és hátrányait, akkor nem pártvéleményeket mondok, hanem általános szempontokat, amit mindenki ismer, aki ezzel foglalkozik, és amit a világon nagyjából egyformán látnak. Tehát mind a két rendszernek van előnye és hátránya. És így jön létre kompromisszumként a történelem menetében a vegyes rendszer.

Annak is különféle fajtái vannak, más a német vegyes rendszer, más a mi vegyes rendszerünk. Én azt gondolom, hogy a vegyes rendszer alkalmas arra elvi szinten, most még nem nézem a konkrét helyzetet, a kétszáz főt és a magyar parlamenti viszonyokat, de elvileg alkalmas arra, hogy egyesítse a két rendszer előnyeit, és a két rendszer hátrányait egy kicsit mérsékelje. Tehát azt kell tudni, hogy egy vegyes rendszer nem lesz tisztán arányos rendszer, de nem lesz teljesen aránytalan rendszer sem. Mint ezt lehet látni, akár a magyar példán is, hogy azért az 53 százalékkal egy nagyobb arányú reprezentációhoz tudott jutni a választópolgárok 53 százalékának szavazata körül, remélem, jól emlékszem a számra. 53 százaléknak a kivételése, mégsem 97 százalék mandátum volt, hanem 68. Tehát ez egy korlátozottan arányos, vagy ha a pohárba tett vizet máshogy nézzük, akkor korlátozottan aránytalan. Vagy mérsékelt aránytalan vagy korlátozottan arányos rendszer, így tudnám megfogalmazni.

Más megközelítésben: az arányos rendszer az egyéni választókerületeket nem ismeri. Tehát az arányos rendszer bevezetése esetén a választópolgárokat megfosztanánk attól a lehetőségtől, hogy egyéni képviselőkre szavazzanak. Ez – azt gondolom, hogy – egy nagyon lényeges szempont, mert nem szabad elvonatkoztatni a választási rendszer kialakításánál azoktól az elvárásoktól és értéktételektől, amikkel egyébként lehet, hogy lehet vitatkozni, de azért benne él a széles közvéleményben. A széles közvéleményben nagyobb a rangja, az értéke az egyéni választókerületi képviselőnek, mint a listásnak. Ugye azt szokták mondani, hogy ó, hát az a párt támogatásával jutott be, de az egyéni képviselő megnyerte, megküzdötte a maga harcát, face to face, egymással versengve egy küzdelemben nyerte el a mandátumot. A közvélemény szemében ez egy értékesebb mandátum. Mi tudjuk, hogy jogilag a mandátumok egyenlők, tehát nem lehet különbséget tenni az egyéni választókerületben és a listán szerzett mandátum között, de a közvélemény szemében ez ott van, az emberek, én azt gondolom, a választópolgárok ragaszkodnak az egyéni képviselőhöz.

Arról ne is beszéljünk, hogyha a hagyományokról beszélünk, akkor 1848-tól a magyar választórendszerre jellemzően a többségi rendszer, az egyéni választókerületi rendszer volt jellemző, jóllehet a '920-as évektől azért ez egy kicsit változik, megjelenik a listás elem is. Majd a '38-as választójogi törvénytől már messze nem ebben a struktúrában, mint most, egy – legalábbis az ország nagy részében – vegyesféle rendszer alakul ki a vármegyékben. Nem Budapesten, az külön téma, Budapesten lajstromos vagy listás rendszer jön létre, de ott igen. És az a tiszta arányos rendszer, ami a Szocialista Párt javaslatában van, az lényegében az 1945-től fennálló '49-ig fennálló rendszer, most engedelmet kérek, a szocializmus korszakát, amikor egy lista volt, a Hazafias Népfronté, azt nem számítom a kompetitív választások közé, azzal nem foglalkozom, mert azt nem tekintem modellértékűnek. Gyakorlatilag Magyarországon tisztán listás rendszer addig, ameddig egyáltalán valamiféle értelemben szabad választásról lehet beszélni, négy évig volt. Már a '49-es választáson is csak a Hazafias Népfront indult, bocsánat, tehát két választást bonyolítottak le, ami kompetitív, azaz szabad választásnak tekinthető: az 1945-öst és az 1947-est.

Hát ennyit a rendszerekről. Na most, a Karácsony szakértő úrnak az észrevételeit megpróbálom - igyekeztem követni - végigvenni. És kérem, hogyha valami kimaradt, akkor emlékeztessen. Az egyik, az az, hogy arról beszél, hogy az arányos rendszer megyénként nem bontható le. Tehát a megyékre bontott arányos rendszer nem igazán arányos, mert matematikailag úgy működik a dolog, hogy viszonylag még mindig nagy számú szavazatszám nem marad képvisellel, megjegyzem persze, hogy a kompenzációs listán persze képviselőre kerül az is, csak már nem abban az értékben. Nem abban a szavazati értékben. Hadd tegyem hozzá, hogy ezt a javaslatot a Szocialista Párt javaslata tartalmazza.

A Fidesz Magyar Polgári Szövetség javaslata két országos listában gondolkodik, a Fidesz-KDNP-s közös javaslat, hogy pontos legyenek, tehát a másik javaslat, a 18-as, inkább a számát mondom, a 18. számú törvényjavaslat két listában gondolkodik, és mind a két lista országos lista, és hogy jól mondjam a számokat, úgy szól, hogy 30 mandátumra kerül sor kompenzációs listán való betöltéssel és 78 pedig direkt szavazással. Tehát gyakorlatilag a Fidesz-KDNP közös javaslatban kétféle országos lista van. Egy 78 képviselő megválasztására szolgáló országos lista, amelyről a mandátumszerzés a választópolgároknak közvetlenül pártokra, pártlistákra leadott szavazatai alapján történik. Van egy 30 fős kompenzációs lista, ez egy másik országos lista, amely a töredékszavazatok alapján biztosítana mandátumszerzést. Itt, én azt gondolom, ebben a dimenzióban azok a problémák, amiről a képviselő úr - a Szocialista Párt javaslatát tekintve, többé-kevésbé indokolt – beszélt, itt azért nem állnak fenn. Azért nem akarok a Szocialista Párt javaslatának még részeiben sem a védelmezője lenni, de azért azt is hangsúlyozom, hogy a kompenzációs listaelem ott is ott van, az ő javaslatukban, és azért az korrigálja azt az aránytalanságot.

És ha már itt tartok, akkor engedelmet kérek, én is egy kis mulasztást pótolnék, és felbátorít erre a Lehet Más a Politika, mert ő is még kilátásba helyezte. Van egy másik felvetésem, egy javaslatom, amit nem írtunk le, egyszerűen kimaradt. Hogy azt is megoldhatónak látjuk, a Kereszténydemokrata Néppárt nevében mondom ezt, értelemszerűen és nem a Fidesz nevében, hogy az a lista, ami direkt pártszavazatokra szolgál, az természetesen ne megyénként legyen, mert a 78 mandátumot a 19 megyére, plusz Budapestre tényleg nem lehet levetíteni. Az MSZP javaslata kétszáz mandátumot takar, illetőleg nem tudom pontosan, annál kevesebbet, de nem 78-at akar levetíteni. 78-at nem lehet. De lehetne levetíteni nagy tájegységekre. Lehetne azt mondani, hogy a dunántúli megyék, az alföldi megyék, az észak-magyarországi megyék, valamint Budapest és Pest megye. Nem szívesen használom a szót, hogy régiók, mert nem vagyunk régiópártiak, és ez messze, véletlenül sem az a régió, amit ez a fogalom – legalábbis nagyságrendileg és a korábbi kormányzat működése alatti elképzelés szerint – tartalmazott, de ezek olyan nagy tájegységek, amelyeknél lehet funkciója annak, hogy szétbontom ezt a 78-as mandátumszámot, és akkor

nyerek olyan választókerületeket, ahol 20, 15, 18, nem tudom, nem számoltam ki, ilyen nagyságrendű mandátumot lehet listán választókerületenként szerezni. Ami ma egy nagy megyében vagy Budapesten 28, van olyan - talán nem jönne ki 78-ból egy ilyen tájegységre sem, de ami egy ilyen nagyon nagy megyének megfelel -, ahol azért azok a problémák, főleg, hogyha van egy kompenzációs lista, nem merülnek föl.

A másik dolog, amiről a képviselő úr beszélt, már Karácsony képviselő úr, elnézést kérek, a jegyzőkönyv nem tükrözi azt, hogy kire utalok, ezért hozzáteszem a nevet is, hogy világos legyen, Karácsony képviselő úr, a Lehet Más a Politika szakértőjeként beszélt, az az, hogy az egyéni választókerületek így, 90 fős, most maradok a Fidesz-KDNP-s közös javaslat mellett, túlzottan kisszámúak ahhoz, hogy a választópolgárokkal a napi kapcsolat kialakuljon. Ebben akkor van igazság, hogyha megragadunk a huszadik század '60-as '70-es évei kapcsolattartásának a formájában. Hiszen most is van olyan egyéni választókerület, mondjuk Zala vármegyében, ahol száz település tartozik egy választókerülethez, és szinte alig tudja egy-egy négyéves ciklus alatt a képviselő végigjárni egyszer az összes választókerületet. De ma már, kérem szépen, azt gondolom, hogy az egyéni képviselő sem feltétlenül személyes, fizikai értelemben vett találkozással tartja a kapcsolatot a választópolgárokkal, hanem az internet és a blogok világában, a kábeltelevízió behálózta helyzetben az érintkezésnek, akár fórumuk szervezésének is, amik ilyen formán nyilvánossá tehetők, mondjuk egy kábeltévé-közvetítés keretében, olyan érintkezési lehetőségek alakulnak ki, hogy ez önmagában nem egy olyan ok, hogy azt mondjam, hogy ennyire indokolatlan lenne így levinni a választókerületeknek a számát, és hogy ebből probléma adódna. Ugye azért legyen szabad utalni arra, hogyha most megnézzük, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban, ott körülbelül 50 valahány millió, ha nem annál több, az egykori NDK-val együtt, nem tudom pontosan, most mekkora Németország lakossága. *(Karácsony Gergely: átlagosan 60 ezer ember.)* Hatvanezer, köszönöm szépen. Tehát lényegesen több, mint nálunk. *(Karácsony Gergely: Igen, de kevesebb, mint ha még lenne például...)* Megoldják. Szóval ez megoldható. Jó, a brit, az azért nem jó példa, mert az tisztán egyéni választókerület, tehát, ha ott ezt az osztást elvégezzük, akkor még jobb arányok jönnek ki.

Tehát én azt gondolom, hogy ez az érv, nem mondom, hogy súlytalan, amit képviselő úr mond, nem lehet lesöpörni, egyébként sem szeretnék egyetlen egy érv tekintetében sem ebbe a stílusba menni, hogy valamit is lesöprünk, hiszen nem arra vagyunk, hanem mérlegeljük. Tehát ez egy mérlegelendő érv, amit képviselő úr mond, hogy a 90 egyéni választókerületnek a dimenziói mások, és az érintkezésnek más formáit teszik szükségessé, de azért nem gondolom, hogy olyan érv, ami kizárná az alkalmazhatóságát és a bevezethetőségét. És utoljára egy olyan elemet visz be, amit úgy hívunk, hogy zárt lista vagy kötött lista. Sőt még egyéb, a magyarországi választási szokásoktól vagy hagyományoktól végképp nagyon messze eső, és nem biztos, hogy az itteni politikai szokásrendszerhez kellően igazító megoldások is vannak.

Ugye az, hogy más pártra szavazok és más jelöltekre, ez a keresztbe szavazás, ez szerintem a magyar választókra nem jellemző. Nem zárható ki teljesen, de nem jellemző a választópolgárok nagy részére. Az egyéni képviselőjelöltekre történő szavazásnál is a párthovatartozás szokott a meghatározó lenni, hát akkor ez a listáknál is általában így érvényesül. De ez egy mellékelem. Én általában értem, a nyílt lista rendkívül előnyös dolog ahhoz, hogy a választópolgár a lista összetételébe is bele tudjon folyni. De egy további, a másik oldalon, a mérleg másik serpenyőjében lévő szempont, hogy a pártok szeretik tervezni, hogy így mondjam, azt a képviselői struktúrát, amit a parlamentbe be akarnak juttatni, amit nem biztos, hogy a választópolgárok átláltak, hogy Kovács József azért van a negyedik helyen, mert ő a párt agrárszakértője, és hogyha a nyílt listán ezt nem veszik tekintetbe, mert nem is tudják a választópolgárok, nem is gondolnak rá, akkor kiütik a párt agrárszakértőjét, mondjuk, a parlamentből, vagy kiütik az egészségügyi vagy a nyugdíjügyekben járatos

szakértőjét. De erre van egy másik szempont, a kapcsolt listáknál vagy a kötött listáknál, bocsánat, nem a kapcsolt, a közös listáknál, ahol pártok állítanak közös listát, és nyilvánvalóan egy pártszövetség mögött ott van egy pártmegállapodás. Két párt közös listát állít és megállapodnak, hogy az egyik párt elnöke vezeti a listát és a másik párt elnöke lesz a lista második helyén. Most ez a megállapodás alkalmazhatatlan lesz, tehát akkor erről le kell mondani, mert a választópolgárok ezt akkor felülírják, és nyilván, hogyha azt mondjuk, hogy legyen így, ehhez joguk van, de akkor ez kizárja a pártszövetségeknek a létrejöttét. Ezt végig kell gondolni. Lehet azt mondani, hogy ez jó, nem tudom. Azért, éppen azért, mert az, hogy milyenek a magyar politikai viszonyok - ugye vannak pártszövetségek, vannak együttműködések, nemcsak a Fidesz-KDNP pártszövetségre tessék gondolni, hanem egyébként is -, azért ilyen megoldások vannak vagy lehetnek, vagy hogy azt gondoljuk, hogy nem kéne a jövőre nézve kizárni, ezt végig kéne gondolni. Ennek a megoldásnak az előnyével szemben ez az esetleges hátránya.

Hát kérem szépen, akkor elnézést, én is hosszabb voltam most, de úgy egy szuszra szerettem volna. Azt hiszem, minden lényeges elemre kitértem. Igen, parancsoljanak!

KARÁCSONY GERGELY képviselő (LMP): Egy fontos részletkérdés, még az eredeti Fidesz-KDNP-javaslatnál ez a 90 egyéni választókerület. Ugye a választókerületek kijelölésénél mondjuk a Velencei Bizottság ajánlása, meg amit a politikatudomány ilyen normatív szempontként meghatároz, ugye az az egyenlő nagyságú választókerületek elve, ami a mostani rendszerben nem érvényesül. Tehát ehhez mindenképpen hozzá kellene nyúlnunk, a másik pedig az, hogy a választókerületek határai igazodjanak a közigazgatási határokhoz. Most nekem igazából ez a nagyobb problémám a javaslattal, mivel az, hogy tényleg növekedik-e a népességszám, az bizonyos szempontból tényleg kezelhető, de ez egy fontos dilemma, hogy akkor olyan választókerületek lesznek, amik átlépik a megyehatárokat? Akkor mit fogunk mondani, melyik megyét képviseli az a politikus, aki ott ül a parlamentben egyéni képviselőként? Ha nem lépik át, akkor viszont a megye, a magyarországi megyék lélekszáma között olyan óriásiak a különbségek, hogy nem lehet egyenlő nagyságú, lélekszámú választókerületeket kialakítani, mert egyszerűen, hogyha az egyes megyéken belül egyforma választókerületeket csinálunk, a megyék közötti különbségek olyan nagyok lesznek, ami már túllépi azt a szabályt, amit, mondjuk, a Velencei Bizottság megállapított, hogy tíz százaléknál nagyobb eltérés ne legyen lélekszámban.

Én a következő ülésre behozom a relatív szórásszámításaimat és egyéb bonyolult, matematikai marhaságaimat, amiket szoktam művelni, amikor ilyen adatokhoz hozzájutok, elég erős problémákat vet fel ez. Vagy az egyik ujjunkba harapunk vagy a másikba, vagy a megyei határokat betartjuk, vagy pedig nem lesznek egyenlő nagyságúak a választókerületek, mert 90 választókerületet nagyon különböző lélekszámú, húsz megye között nem lehet igazságosan elosztani.

ELNÖK: Most képviselő úr kérdése számomra egy feltételezést tartalmaz, amit a képviselő úr bizonyosságként említ. Mert azt mondja, hogy végignézte és kipróbálta, és nem, hogy jöjjenek én ahhoz vagy akárki, hogy ennek a megalapozottságát kétségbe vonjam, ezt nem akarom, de azért ez számomra mégiscsak egy feltételezés, mint problémafeltételezés. Tehát én azt gondolom, hogy ez probléma, amit képviselő úr mond, mármint a felvetés, és azt gondolom, hogyha odáig jutottunk, hogy azt mondjuk, hogy nézzük meg, most akkor megvolna a közös politikai akarat egyébként ennek a rendszernek a megvalósítására, akkor nézzük meg egy szakértővel, hogy milyen variánsokat lehet kidolgozni. De most lehet mondani, hogy hívjunk most egy szakértőt, de hogyha 1., konszenzusra törekszünk, paritásos is a bizottság, 2., tehát, hogyha eleve, mondjuk, az arányos választási rendszer hívei nem engednek, meg mi sem engedünk, akkor ez a bizottság nem fog tudni javaslatot tenni, akkor

ne pazaroljuk a közpénzeket szakértőre. De hogyha odáig jutottunk, hogy láthatóan csak ez a probléma, mondjuk így akkor, egyszerűen mondva, hogy na akkor, most tényleg kivitelezhető ez megfelelően, anélkül, hogy az arányosság elvét megsértsük és a megyehatárokon belül ez beilleszthető, vagy ha nem, akkor van-e valami másik módozat, akkor érdemes lesz ezt a kérdést szerintem is szakértővel megvizsgáltatni.

Egy valamit még azért hadd tegyek hozzá az álláspontunkhoz. Kérem szépen, nagyon fontos dolognak tartjuk azt, hogy a mi javaslatunk, az gyakorlatilag ugyanazzal a mandátumszerző hatással jár, mint a jelenlegi, a 386 képviselőre érvényes választási törvény. Tehát mi húsz éve vitatkozunk itt a kisebb parlamentről, és bocsánatot kérek, szándékosan nem is nevezek meg pártokat, de nekem mindig az volt az érzésem, hogy a velem vitatkozó, más pártok képviselői a kisebb parlamentről beszélnek, de valójában a választási rendszer átalakulása számukra a lényeges. Tehát árukapcsolásban gondolkodnak, jaj, van egy nagyon népszerű jelszó, kisebb parlament, és akkor megpróbálom bebizonyítani, hogy az a rendszer, ami most van, az működésképtelen, most ezt nem a Lehet Más a Politika szakértő-képviselőjének adresszálom, tehát ne tessék magára venni, jaj, akkor most be fogjuk bizonyítani és minden erőnket arra összpontosítjuk, hogy nem valósítható ez meg kisebb létszámnál, fel kell adni a vegyes rendszert, és nincs más út, csak az arányos rendszer. Mi azt mondjuk, hogy a mi, most letett javaslatunkra, ha rávetítjük bármelyik korábbi választás eredményét, azokat a szavazatszámokat, amik akár '90-ben '94-ben, '98-ban és a többi, a pártokra estek, akkor a mandátumok elosztásának az aránya kétszáz fő viszonylatában meg fog egyezni azzal az aránnyal, ahogy annak idején a 386-on osztottak a pártok. Tehát mi nem használjuk ürügyként és eszközként a választási rendszer tetszésünk és kedvünk szerinti átforgalmazására a kisebb parlament jelszavát, és én ezt a javaslatunk fontos elemének tartom. Még egyszer, úgy fogalmazom meg, hogy az új szabályok ne változtassanak magán, a választások mandátumszerző hatásán. Ezen ne változtassanak az új szabályok. Köszönöm. Gyüre Csaba.

DR. GYÜRE CSABA (Jobbik): Köszönöm szépen. Ezzel nagyon egyetértünk, ami legutoljára elnök úr részéről elhangzott, hogy ezek az arányok ne változzanak és a magunk részéről is mindenképpen ezt tartjuk mérvadónak, hiszen a magyar választójogi rendszer eléggé jól kikristályosodott az elmúlt időben, és nem is biztos, hogy alapjaiban hozzá kellene nyúlni abban az esetben, hogyha nem változtattuk volna meg az alkotmányban a létszámát a parlamenti képviselőknek. Egyértelmű, hogy ez alapján hozzá kell nyúlnunk, de valóban ezt a fajta arányosságot meg kell tartanunk, ami eddig is kialakult.

Egy nagyon fontos dolgot szeretnék felvetni, amelyet mi már akkor is feszegettünk, a Jobbik Magyarországért Mozgalom frakciója, amikor az alkotmánymódosításról beszéltünk, illetve a kettős állampolgárság megadásáról a határainkon túl élő magyaroknak. És mi akkor is felvetettük, hogy a 200 fős parlamentet úgy kellene elfogadni, és ebben a létszámban bemaximálni a létszámot, aminél már hagytunk egy kibúvót, a 13 fő a határainkon belül élő kisebbségek szavazatával, illetve mandátumával kapcsolatosan. Mi akkor felvetettük és módosító javaslatot is nyújtottunk be azzal kapcsolatban, hogy mi pedig nagyon szeretnénk, hogyha húsz fővel bevennénk, illetve kiegészítenénk a parlamenti létszámot, és ez a húsz fő a határainkon túl élő magyaroknak a képviselete a magyar parlamentben. A Jobbik országgyűlési választási programjában már eleve szerepelt, mi a felsőház újraélesztését láttuk volna indokoltnak, tehát a kétkamarás parlamentnek a bevezetését, és mindenképpen a felsőházban szeretnénk volna megoldani azt, hogy a határainkon túl élő magyar kisebbségek is képviselethez jussanak.

Mindenféleképpen nekünk az a javaslatunk ezzel a választójogi rendszerrel kapcsolatban, mint ahogy elhangzott egy fideszes vezető politikusnak is a szájából, aki válaszolt az alkotmánymódosítás idején, amikor kétszáz főben határoztuk meg a parlamentet,

és javasoltuk, hogy húsz fővel bővítsük ki ezt a határon túl élőkkel, ha jól emlékszem, Kósa Lajos képviselőtársamnak volt egy olyan hozzászólása, illetve észrevétele, hogy a jelenlegi választási rendszer ezt nem teszi lehetővé, hanem ezt próbáljuk meg érvényesíteni, a Jobbik próbálja meg itt, amikor majd el fogjuk fogadni az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvénynek a tervezetét, és én itt szeretném ezt felvetni, ezt a jobbikos javaslatot, hogy mi nagyon szeretnénk, hogyha ebben a választójogi törvényben lehetőséget biztosítanánk arra, bizonyos létszámban, amit mi húsz főben kértünk meghatározni, hogy a határon túl élő magyarok is tudjanak mandátumhoz jutni itt a magyarországi parlamentben. Különösen azért is tartom ezt lényegesnek, mert ha figyelembe vesszük azt a folyamatot, ami az elmúlt félévben itt megfigyelhető, illetve azt a törekvést, aminek az eredménye volt az, hogy a határainkon túl élő magyarok megkapták a magyar állampolgárságot, illetve megkaphatják majd január 1-jétől, akkor ebbe a folyamatba kitűnően beleillik az, hogyha még jobban megpróbáljuk magunkhoz kötni, azt éreztetni velük, hogy ők is ennek a nemzetnek olyan részei, amelyek aktívan beleszólhatnak a nemzetnek a jövőjébe, és ezzel együtt a magyar parlament munkájába is, mi ezt mindenképpen megfontolandónak tartjuk, illetve nagyon fontosnak tartjuk, hogy ők is képviselőhez juthassanak a magyar parlamentben. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Igen? Más hozzászólás? A Lehet Más a Politika szakértője, Karácsony Gergely, tessék!

KARÁCSONY GERGELY képviselő (LMP): Képviselőtársam felvetéséhez: azzal mélységesen egyetértünk, hogy a magyarországi politikának ki kell fejeznie, hogy a határon túli magyarok is a magyar nemzet részei, de hát azért a választójog az állampolgárságon alapul, sőt általában még szűkebb is annál. Nyilván azok a határon túliak, akik megkapják a kettős állampolgárságot, és állandó lakhellyel is rendelkeznek, azoknak a választójoga adott lesz. Ezt én nagyon rossz iránynak gondolom. Tehát én azt gondolom, hogy nem szabad összekevernünk a nemzet fogalmát és az állampolgári közösség fogalmát. A kettő nem ugyanazt jelenti. Még az is lehet, hogy az előző egy erősebb kötelék, mint a másik, bár számomra mind a kettő egyformán fontos, de én ezt politikailag nagyon veszélyes útnak látom. Még egyszer mondom, hogy az LMP meg is szavazta a kettős állampolgárságot, sőt, akik – az a két képviselőtársam – tartózkodtak, kifejezetten úgy gondolták, hogy az állampolgári jogokhoz való hozzájutás folyamata nem eléggé tisztázott. Tehát, akik tartózkodtak, azok is a kettős állampolgárság miatt tartózkodtak, ha úgy tetszik. Tehát én azt gondolom, hogy ez nem járható út.

ELNÖK: Horváth Zsolt!

DR. HORVÁTH ZSOLT (Fidesz): Köszönöm szépen. Nem akarom átvenni elnök úr szerepét, isten őrizz, csak én azt látom, hogy most azért van két olyan javaslat, egyelőre elméletben vagy szavakban, amit érdemes lenne a kidolgozott javaslatok mellé tenni. Tehát én úgy látom, hogy két pártnak van adóssága, egyrészt a Jobbiknak, hogyha ilyen határozott szándéka van a tekintetben, hogy a jelenlegi keretet egy új elemmel bővítse ki, akkor azt jó lenne nemcsak félszavakban látni, hanem annak a gyakorlati megvalósulását, és szerintem akkor tudnánk róla érdemi vitát folytatni. A másik az LMP-nek, akinek most meghallgattuk az észrevételeit az eddig benyújtott javaslatokkal kapcsolatban, és egy ígéretet kaptunk arra, hogy az LMP-nek is lesz egy elképzelése, hiszen előbb-utóbb mégis csak állást kell foglalni az egyik vagy a másik rendszer mellett, minden elemét mérlegelve. Úgyhogy szerintem hogyha mindegyik javaslatot egymás mellé tudjuk tenni, és itt már akkor nem is két rendszerről tudunk beszélni, hanem lehet, hogy többről is, akkor lehet majd igazán érdemben

folytatni ezt a vitát. Tehát én azt gondolom, hogy akkor kellene újra visszatérnünk erre a dologra. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Volna egy felvetésem. Egy kicsit úgy érzem a hozzászólásokból és Horváth Zsolt hozzászólásából, hogy talán most érkezünk el ahhoz a ponthoz, amikor ezt az ülést le kellene zárnunk. Hiszen abban maradtunk, hogy Lamperth Mónika távolléte okán, és mivel ők az igazán gazdái, és ha jól értelmezem, feltétel nélküli kiállói a tisztán arányos rendszernek, mert itt azért különösen a Lehet Más a Politika részéről ez nem volt annyira határozott, mindenképpen Lamperth Mónikának, a Szocialista Pártnak megadjuk a lehetőséget, hogy érveljenek a saját javaslatuk mellett. Azt gondolom, hogy Horváth Zsolt felvetése teljesen megalapozott. Tehát tárgyalni javaslatokról csak némileg kidolgozott formában lehet. Ez vagy elérheti egy kimunkált törvényjavaslat szövegét, mint ami a Fidesz-KDNP képviselői önálló indítványa, illetve a szocialista párti képviselők önálló indítványa tartalmaz, tehát ez a két törvényjavaslat, olyan, hogy tárgyalásra alkalmas vagy legalábbis koncepcionális, ahol azért kitér a képviselő úr a megvalósíthatóságra és a különböző elágazásaira is annak a témának, amit felvetett.

És azt is tisztelettel elfogadjuk, most ugye, ha jól értelmezem, hogy a Lehet Más a Politika szakértője olyan félhivatalos pártálláspontot képviselt, és elsősorban azt mondanám, hogy szakértői álláspontot. De az sem lenne baj, hogyha tényleg erre az álláspontra rákerülne a párt pecsétje és azt mondhatnánk, hogy akkor ez, amit itt hallottunk, a Lehet Más a Politika álláspontja. Tehát én azt mondom, hogy most produktív tevékenységet már nem igen tudunk folytatni. Látom a bólogatásokból is, hogy ezzel nem vitatkozik senki sem.

Akkor engedelmükkel be fogom rekeszteni az ülést, de talán azt kérném, hogy gondolkodjunk határidőkben. Egy tizenöt napos határidő, nagyon szoros? *(Közbeszólások: nem, nem.)* Gyüre Csaba? *(Gyüre Csaba: Jó!)* Akkor legyen október 15., az egy kerek szám. Október 15-ig akkor szeretném kérni ezeket a javaslatokat, akkor most nem is határozom meg a következő ülés időpontját. A javaslatok áttanulmányozására időt kell hagyni nyilvánvalóan a pártoknak, tehát az a kérésem, hogy küldjük meg egymásnak. Összesen hatan vagyunk ebben a bizottságban, megvan az email-címünk, akár tehermentesíthetjük a titkárságot is, de a titkárság kész örömmel maga is vállalja az email-ezést. Tehát küldjük meg szépen egymásnak a javaslatot legkésőbb október 15-ig, legalább hagyjunk rá egy hetet, és akkor valamikor – most időt nem határoznák meg – október vége felé tartanánk a következő ülést, ahol folytatnánk változatlanul ennek a napirendi pontnak a tárgyalásával. Egyetértés van ebben? *(Nincs ellenvetés.)* Köszönöm. Akkor az albizottság ülését berekesztem. Köszönöm a részvételt, viszontlátásra!

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 10 perc)

Dr. Salamon László
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Lajtai Szilvia